

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΛΑΡΗΣ ΒΡΑΧΙΜΗΣ - Δικηγόρος

Ο ΓΑΜΟΣ

Η διπλή σημασία του όρου γάμος

- Με τον όρο γάμος μπορεί να εννοούμε:
 - την τελετή του γάμου, ή
 - την έγγαμη σχέση
- Αν ένα ζευγάρι τελέσει περισσότερες από μια τελετές γάμο τότε η έγγαμη σχέση ιδρύεται με την πρώτη. Οι επόμενες τελετές δεν έχουν κάποια συνέπεια στο γάμο παρά μόνο στο βαθμό που μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν επιλογή του δικαίου που θα διέπει το γάμο ή την έγγαμη σχέση (**Michael v. Michael** (1971) 1 C.L.R. 211)

Τι είναι γάμος

- Δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος οικουμενικά αποδεκτός ορισμός του γάμου.
- Ο πιο κοινά αποδεκτός ορισμός στο κοινοδίκαιο είναι αυτός του Lord Penzance στην υπόθεση **Hyde v. Hyde**(1866) LR 1 P & D 130, 133 :

“The voluntary union for life of one man and one woman to the exclusion of all others.”
- Με βάση τον ορισμό αυτό η ένωση θα πρέπει να είναι:
 - Εθελοντική
 - Για όλη τη ζωή των συζύγων (εκτός αν στο μεταξύ λυθεί με διαζύγιο)
 - Ετερόφυλη
 - Μονογαμική

Τι είναι γάμος (συνέχεια)

- Ένας εναλλακτικός ορισμός του γάμου είναι αυτός του Lord Thorpe LJ, στην υπόθεση **Bellinger v Bellinger**[2001] UKHL 30:

“A contract for which the parties elect but which is regulated by the state, both in its formation and in its termination by divorce, because it affects status upon which depend a variety of entitlements, benefits and obligations”

[Ο παραδοσιακός ορισμός του γάμου δεν αποτελεί κάποια θεμελιακή αρχή που δε μπορεί να διαφοροποιηθεί. Για παράδειγμα, στο Καναδά έχουν εκδοθεί σειρά αποφάσεων με τις οποίες με τις οποίες κρίθηκε ότι ο παραδοσιακός ορισμός που περιορίζει το γάμο μόνο μεταξύ ετερόφυλων ζευγαριών είναι αντισυνταγματικός γιατί παραβιάζει την αρχή της ισότητας και θα πρέπει να επαναδιατυπωθεί (**Halpern v Canada** 2002 CanLII 42749, **Barbeau v. British Columbia** 2003 BCCA 406, **Catholic Civil Rights League v. Hendricks** 2004 CanLII 20538 και **Dunbar & Edge v. Yukon (Government of) & Canada (A.G.)** 2004 YKSC 54)]

Το περιεχόμενο του γάμου στο κοινοδίκαιο

- Στο κοινοδίκαιο ο νόμος καθορίζει ποιοι και πως μπορούν να τελέσουν γάμο, δεν καθορίζει όμως το περιεχόμενο του γάμου ούτε και τον τρόπο που επιλέγει ένα ζευγάρι να ρυθμίσει τη σχέση του
- Έτσι στην υπόθεση **R (On the Application of the Crown Prosecution Service) v Registrar General of Births, Deaths and Marriages** [2003] QB 1222 το Crown Prosecution Service είχε επιχειρήσει να εξασφαλίσει διάταγμα με το οποίο να εμποδίζεται ο γάμος ενός κατηγορουμένου για φόνο με τη γυναίκα που ήταν η κύρια μάρτυρας στη δίκη που θα είχε σαν αποτέλεσμα η γυναίκα να μην είναι εξαναγκάσιμη μάρτυρας στη δίκη. Το Αγγλικό Εφετείο αρνήθηκε να εκδώσει το διάταγμα και αρνήθηκε να εξετάσει τους λόγους για τους οποίους το ζευγάρι ήθελε να παντρευτεί και να αξιολογήσει αν είναι βάσιμοι.

Το περιεχόμενο του γάμου στο κοινοδίκαιο (συν)

- Στην υπόθεση **Vervaeke v Smith** [1983] 1 AC 145 μια Βελγίδα πόρνη είχε παντρευτεί ένα Άγγλο υπήκοο με μοναδικό σκοπό να αποκτήσει δικαίωμα παραμονής στη χώρα. Το ζευγάρι δεν είχε οποιαδήποτε πρόθεση να συζήσουν και συναντήθηκαν μόνο μια ή δυο φορές μετά το γάμο. Ακολούθως τέλεσε νέο γάμο στην Ιταλία. Ο νέος της σύζυγος πέθανε αμέσως αφήνοντας της σημαντική περιουσία στην Αγγλία. Για να μπορέσει να κληρονομήσει την περιουσία του νέου της συζύγου έπρεπε ο αρχικός γάμος να θεωρηθεί ανυπόστατος. Το House of Lords έκρινε ότι παρά το ότι ο γάμος ήταν εικονικός (sham wedding ή marriage of convenience όπως ονομάζεται στα αγγλικά) ήταν παρόλα αυτά αδιαμφισβήτητα έγκυρος. Στις αποφάσεις τους οι δικαστές επιδοκίμασαν το πιο κάτω απόσπασμα από την πρωτόδικη απόφαση στην υπόθεση:

«Where a man and a woman consent to marry one another in a formal ceremony, conducted in accordance with the formalities required by law, knowing that it is a marriage ceremony, it is immaterial that they do not intend to live together as man and wife.»

Η διπλή σημασία του όρου γάμος

- Η έννοια του status μπορεί να περιγραφεί ως εξής:
 - Μια σχέση που έχει μια σειρά από νομικές συνέπειες που πηγάζουν αυτόματα από τη σχέση αυτή, ανεξάρτητα από τις προθέσεις των μερών (**Herring**, σελίδα 45)..

ή εναλλακτικά ως εξής:

- “The condition of belonging to a class in society to which the law ascribes peculiar rights and duties, capacities and incapacities” The *Amphill Peerage Case* [1977] AC 547

Ο γάμος ως σύμβαση στο κοινοδίκαιο

- Ο γάμος μπορεί να θεωρηθεί ως μια συμφωνία με την οποία ένας άντρας και μια γυναίκα ιδρύουν μια νομική σχέση μεταξύ τους η οποία δημιουργεί και επιβάλλει αμοιβαία δικαιώματα και υποχρεώσεις. Υπό αυτή τη σκοπιά ο γάμος είναι μια σύμβαση
- Σε σχέση με το γάμο εγείρονται ζητήματα ανάλογα με αυτά των συμβάσεων όπως ο τύπος, η ικανότητα σύναψης γάμου ή η ενδεχόμενη ακυρότητα ή ακυρωσιμότητα του γάμου.
- Διαφέρει όμως ουσιαστικά από μια εμπορική σύμβαση ως προς το ότι για παράδειγμα:
 - Οι κανόνες που αναφέρονται στην ικανότητα τέλεσης γάμου διαφέρουν από αυτές άλλων συμβάσεων
 - Για τη σύναψη γάμου απαιτείται συγκεκριμένο τυπικό (formalities)
 - Οι κανόνες που καθιστούν ένα γάμο άκυρο ή ακυρώσιμο διαφέρουν ουσιαστικά από αυτές που αναφέρονται σε άλλες συμβάσεις
 - Ένας ακυρώσιμος γάμος δεν μπορεί να θεωρηθεί εξ'υπαρχής άκυρος με την υπαναχώρηση (rescission) αλλά απαιτείται η έκδοση απόφασης ακύρωσης του (nullity proceedings) από αρμόδιο δικαστήριο
 - Ο γάμος δεν τερματίζεται λόγω παραβίασης του ή με συμφωνία ή λόγω ματαίωσης του

Ο γάμος ως μια κατάσταση πραγμάτων (status)

- Η έννοια του status μπορεί να περιγραφεί ως εξής:
 - Μια σχέση που έχει μια σειρά από νομικές συνέπειες που πηγάζουν αυτόματα από τη σχέση αυτή, ανεξάρτητα από τις προθέσεις των μερών (**Herring**, σελίδα 45)..

ή εναλλακτικά ως εξής:

- “The condition of belonging to a class in society to which the law ascribes peculiar rights and duties, capacities and incapacities” The *Amphill Peerage Case* [1977] AC 547

Το Δικαίωμα στο Γάμο

- Το Δικαίωμα στον γάμο κατοχυρώνεται από το άρθρο 22(1) του Συντάγματος που προβλέπει ότι:

*«**22.1.** Πας συμπληρώσας την προς γάμον ηλικίαν είναι ελεύθερος να συνάψη γάμον και ιδρύση οικογένειαν συμφώνως τω εφαρμοστέω δι' έκαστον πρόσωπον, δυνάμει των διατάξεων του Συντάγματος, δικαίω περί γάμου.»*

Καθώς και από το άρθρο 12 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που προβλέπει:

*«**12.Δικαίωμα συνάψεως γάμου:** Άμα τη συμπληρώσει ηλικίας γάμου, ο ανήρ και η γυνή έχουν το δικαίωμα να συνέρχονται εις γάμον και ιδρύωσιν οικογένειαν συμφώνως προς τους διέποντας το δικαίωμα τούτο εθνικούς νόμους.»*

Το Τεκμήριο του Γάμου

- Όταν δυο πρόσωπα συζούν και εμφανίζονται ως σύζυγοι δημιουργείται τεκμήριο ότι είναι νόμιμα παντρεμένοι δηλαδή το Δικαστήριο θεωρεί ότι αυτό το γεγονός είναι ικανοποιητική απόδειξη ότι έχουν τελέσει έγκυρο γάμο χωρίς να χρειάζεται να προσκομίσουν άλλη μαρτυρία.
- Το Τεκμήριο χρησιμοποιείται κατά κανόνα όταν έχει περάσει πολύς χρόνος από το γάμο ή όταν ο γάμος έχει γίνει στο εξωτερικό ώστε να μην είναι διαθέσιμο επίσημο αρχείο που να επιβεβαιώνει το γάμο
- Όσο μεγαλύτερη είναι η περίοδος της συμβίωσης τόσο ισχυρότερο είναι το τεκμήριο
- Το τεκμήριο είναι μαχητό και ανατρέπεται αν αποδειχθεί ότι το ζευγάρι δεν τέλεσε πράγματι έγκυρο γάμο

Το Τεκμήριο του Γάμου (συνέχεια)

- Στην υπόθεση **Martin v Myers** [2004] EWHC 1947 (Ch) κρίθηκε ότι με δεδομένο ότι το ζευγάρι δεν είχε ποτέ ταξιδέψει στο εξωτερικό και ότι δεν υπήρχε επίσημη καταχώριση του γάμου, το τεκμήριο είχε ανατραπεί. Στην υπόθεση **A-M v A-M (Divorce: Jurisdiction: Validity of Marriage)** [2001] 2 FLR 6 το ζευγάρι που καταγόταν από τη Μέση Ανατολή, είχε ταξιδέψει εκτεταμένα και συζούσε για 12 χρόνια σαν παντρεμένο ζευγάρι θεωρήθηκε παντρεμένο. Όμως, στην υπόθεση **A v H (Registrar General for England and Wales and another intervening)** [2009] 3 FCR 95 κρίθηκε ότι συμβίωση ενάμιση χρόνου δεν ήταν αρκετή για να δημιουργήσει το τεκμήριο.

ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΙΚΟΙ ΓΑΜΟΙ ΣΤΟ ΚΟΙΝΟΔΙΚΑΙΟ

Οι Κατηγορίες Γάμου στο Κοινοδίκαιο

- Έγκυρος Γάμος
- Άκυρος Γάμος
- Ακυρώσιμος Γάμος
- *Ανύπαρκτος γάμος (non-marriage)*

Η έννοια του άκυρου και ακυρώσιμου γάμου στο κοινοδίκαιο

- *"A void marriage is one that will be regarded by every court in any case in which the existence of the marriage is in issue as never having taken place and can be so treated by both parties to it without the necessity of any decree annulling it; a voidable marriage is one that will be regarded by every court as a valid subsisting marriage until a decree annulling it has been pronounced by a court of competent jurisdiction"* Lord Greene MR, **De Reneville v De Reneville** [1848] P 100 at 111, CA
- Άρα στο κοινοδίκαιο:
 - ο άκυρος γάμος θεωρείται από κάθε δικαστήριο σε οποιαδήποτε υπόθεση όπου το ζήτημα της ύπαρξης του γάμου είναι επίδικο ως να μην είχε ποτέ τελεστεί και τα μέρη μπορούν να τον μεταχειριστούν ως τέτοιο χωρίς να απαιτείται απόφαση ακύρωσης του.
 - Ο ακυρώσιμος γάμος θεωρείται από κάθε δικαστήριο ως έγκυρος υπαρκτός γάμος μέχρι την έκδοση απόφασης ακύρωσης του από δικαστήριο αρμόδιας δικαιοδοσίας.

Η έννοια του άκυρου και ακυρώσιμου γάμου στο κοινοδίκαιο (συνέχεια)

- Διαφορά μεταξύ διαζυγίου και απόφασης ακύρωσης γάμου (nullity) στο κοινοδίκαιο:
 - Όταν ακυρώνεται ο γάμος θεωρείται ότι είχε κάποιο ελάττωμα στην ίδρυση του που τον καθιστούσε αναποτελεσματικό
 - Η απόφαση ακύρωσης έχει αναδρομική ισχύ. Κάποιες όμως από τις συνέπειες του γάμου, όπως η ιδιότητα του παιδιών του ζευγαριού ως παιδιών γεννημένων σε γάμο, δεν επηρεάζονται.
 - Όταν εκδίδεται διαζύγιο ο γάμος θεωρείται έγκυρος αλλά για λόγους που ακολούθησαν ο γάμος τερματίζεται

Η έννοια του άκυρου και ακυρώσιμου γάμου στο κοινοδίκαιο (συνέχεια)

- Διαφορά μεταξύ άκυρου γάμου και του ανύπαρκτου γάμου (non-marriage) στο κοινοδίκαιο
 - Στην περίπτωση άκυρου γάμου, αυτός είχε κάποια από τα γνωρίσματα του γάμου, όμως λόγω κάποιου ουσιώδους ελαττώματος δεν αναγνωρίζεται από το νόμο ως έγκυρος
 - Στην περίπτωση του ανύπαρκτου γάμου σε αυτόν απουσιάζει οποιοδήποτε στοιχείο γάμου και άρα είναι ανύπαρκτος για το νόμο
 - Η διάκριση είναι σημαντική επειδή ο νόμος αναγνωρίζει κάποια αποτελέσματα για άκυρους γάμους για παράδειγμα ως προς την αξίωση στην αύξηση της περιουσίας του άλλου συζύγου ή την ιδιότητα των παιδιών του ζευγαριού ως παιδιών γεννημένων σε γάμο

Η έννοια του άκυρου και ακυρώσιμου γάμου στο κοινοδίκαιο (συνέχεια)

- Στην υπόθεση **Hudson v Leigh** [2009] EWHC 1306 (Fam) έχουν καταγραφεί οι εξής παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για να καθοριστεί κατά πόσο ο γάμος είναι άκυρος ή απλά ανύπαρκτος:
 1. Αν η τελετή παρουσιαζόταν ως τελετή νόμιμου γάμου
 2. Αν η τελετή είχε όλα ή ικανοποιητικό αριθμό στοιχείων νόμιμου γάμου
 3. Κατά πόσο το ζευγάρι και το πρόσωπο που τέλεσε την τελετή πίστευαν, αντιλήφθηκαν και είχαν πρόθεση η τελετή να ιδρύσει έγγαμη σχέση
 4. Πως αντιλήφθηκαν την τελετή αυτοί που παρευρέθηκαν σε αυτή

Η έννοια του άκυρου και ακυρώσιμου γάμου στο κοινοδίκαιο (συνέχεια)

- Διαφορά μεταξύ άκυρου και ακυρώσιμου γάμου στο κοινοδίκαιο
 - Ένας άκυρος γάμος είναι σαν να μην υπήρχε ποτέ και θεωρείται άκυρος χωρίς να απαιτείται απόφαση Δικαστηρίου (μπορεί όμως ο ενδιαφερόμενος να ζητήσει αναγνωριστική απόφαση του Δικαστηρίου ότι ο γάμος είναι άκυρος για άρση αμφιβολιών)
 - Ο ακυρώσιμος γάμος υφίσταται και θεωρείται έγκυρος μέχρι να ακυρωθεί από το Δικαστήριο
 - Μόνο το ζευγάρι μπορεί να ζητήσει την ακύρωση ακυρώσιμου γάμου ενώ οποιοσδήποτε μπορεί να ζητήσει αναγνωριστική απόφαση ότι ο γάμος είναι άκυρος
 - Και στις δυο περιπτώσεις θεωρείται ότι ο γάμος έπαψε να υφίσταται αναδρομικά (με αρκετές όμως εξαιρέσεις ως προς την αναδρομικότητα)

Ο ΓΑΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Τα Δίκαια του Γάμου στην Κύπρο

- Στην Κύπρο υπάρχουν διάφορα δίκαια που ρυθμίζουν το γάμο:
 - Το Εκκλησιαστικό Δίκαιο της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου ή των τριών Θρησκευτικών Ομάδων
 - Οι διατάξεις του περί Γάμου Νόμου του 2003 (Ν.104(Ι)/2003)
- Το εφαρμοστέο για κάθε ζευγάρι δίκαιο καθορίζεται με βάση τις διατάξεις των άρθρων 111.1Α και 22(2) του Συντάγματος.
- Από τις πιο πάνω διατάξεις σε συνδυασμό με τη σχετική νομολογία προκύπτει ότι σε περίπτωση που ο σύζυγοι τέλεσαν εκκλησιαστικό γάμο σε μια από τις τέσσερις εκκλησίες του άρθρου 111 του Συντάγματος και ο ένας εκ των συζύγων ανήκει στην εκκλησία αυτή και έχει το domicile του στην Κύπρο τότε ο γάμος διέπεται από το δίκαιο της εκκλησίας στην οποία τελέστηκε ο γάμος. Σε κάθε άλλη περίπτωση ο γάμος διέπεται από το νόμο της πολιτείας.
- Σε σχέση με τα μέλη της τουρκικής κοινότητας της Κύπρου το ζήτημα ρυθμίζεται από τον περί Εφαρμογής του περί Γάμου Νόμου του 2003 σε Μέλη της Τουρκικής Κοινότητας (Προσωρινές Διατάξεις) Νόμος του 2003 (Ν. 120(Ι)/2003) με βάση τον οποίο, ενόσω διαρκεί η έκρυθμη κατάσταση συνεπεία της Τουρκικής εισβολής και κατοχής, όλες οι διατάξεις του περί Γάμου Νόμου του 2003, εφαρμόζονται σε σχέση με γάμους, όπου το ένα ή και τα δύο μέρη ανήκουν στην τουρκική κοινότητα

Ο ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ ΝΟΜΟΣ

Ο Άκυρος Γάμος με βάση τον περί Γάμου Νόμο του 2003

- Διγαμία (17(2)(α))

- Σύμφωνα με το άρθρο 17(2)(α) του Νόμου ο γάμος είναι άκυρος, αν η τέλεση του γίνει προτού αμετάκλητα λυθεί ή ακυρωθεί τυχόν προϋπάρχων γάμος.
- Ο Νόμος αναφέρεται στη λύση ή ακύρωση του προηγούμενου γάμου. Άρα ακόμα και αν ο προηγούμενος γάμος είναι ακυρώσιμος ο δεύτερος γάμος θεωρείται άκυρος.

[Το άρθρο αναφέρεται σε λύση ή ακύρωση προηγούμενου γάμου. Ακύρωση εφαρμόζεται εκεί που ο προηγούμενος γάμος είναι ακυρώσιμος. Σε περίπτωση που ο προηγούμενος γάμος είναι άκυρος, με βάση το νόμο, το Δικαστήριο δεν τον «ακυρώνει» αλλά «κηρύσσει την ακυρότητα του». Έτσι με τον τρόπο που έχει διατυπωθεί το άρθρο υπάρχει ασάφεια στο κατά πόσο εφαρμόζεται και στην περίπτωση που ο προηγούμενος γάμος είναι άκυρος.]

Ο Άκυρος Γάμος με βάση τον περί Γάμου Νόμο του 2003 (συνέχεια)

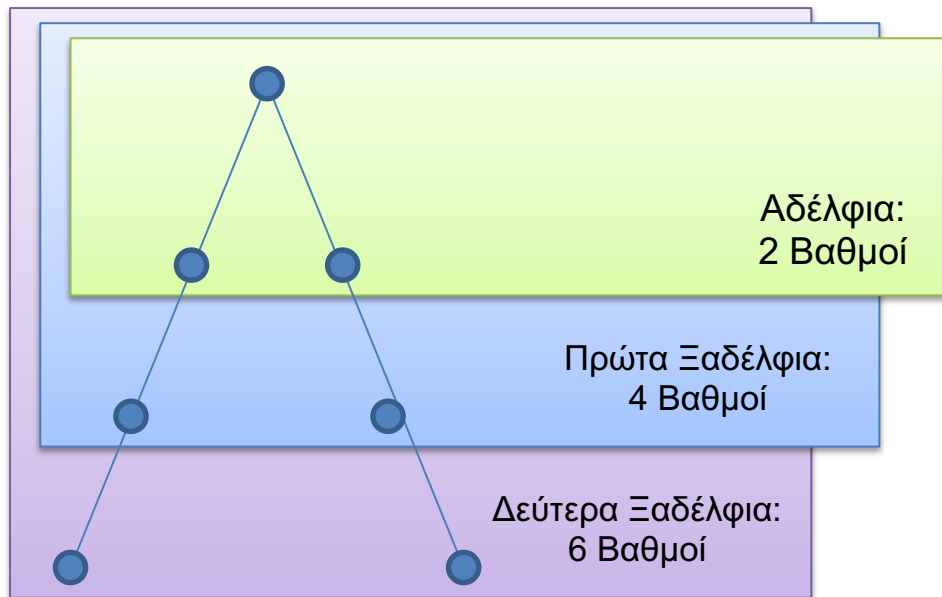
- Συγγένεια (17(2)(β), (γ), (δ) και (ε))
 - Απαγορεύεται ο γάμος μεταξύ:
 - Συγγενών εξ' αίματος
 - σε ευθεία γραμμή, ή
 - σε πλάγια γραμμή μέχρι και του πέμπτου βαθμού
 - Συγγενών εξ αγχιστείας
 - σε ευθεία γραμμή ή
 - σε πλάγια γραμμή μέχρι και του τρίτου βαθμού
 - μεταξύ υιοθετούντος και υιοθετουμένου ή των κατιόντων τους
 - μεταξύ τέκνου και του βιολογικού πατέρα ή βιολογικής μητέρας ή των εξ αίματος συγγενών τους σε ευθεία γραμμή ή σε πλάγια γραμμή μέχρι και του πέμπτου βαθμού

Ο Άκυρος Γάμος με βάση τον περί Γάμου Νόμο του 2003 (συνέχεια)

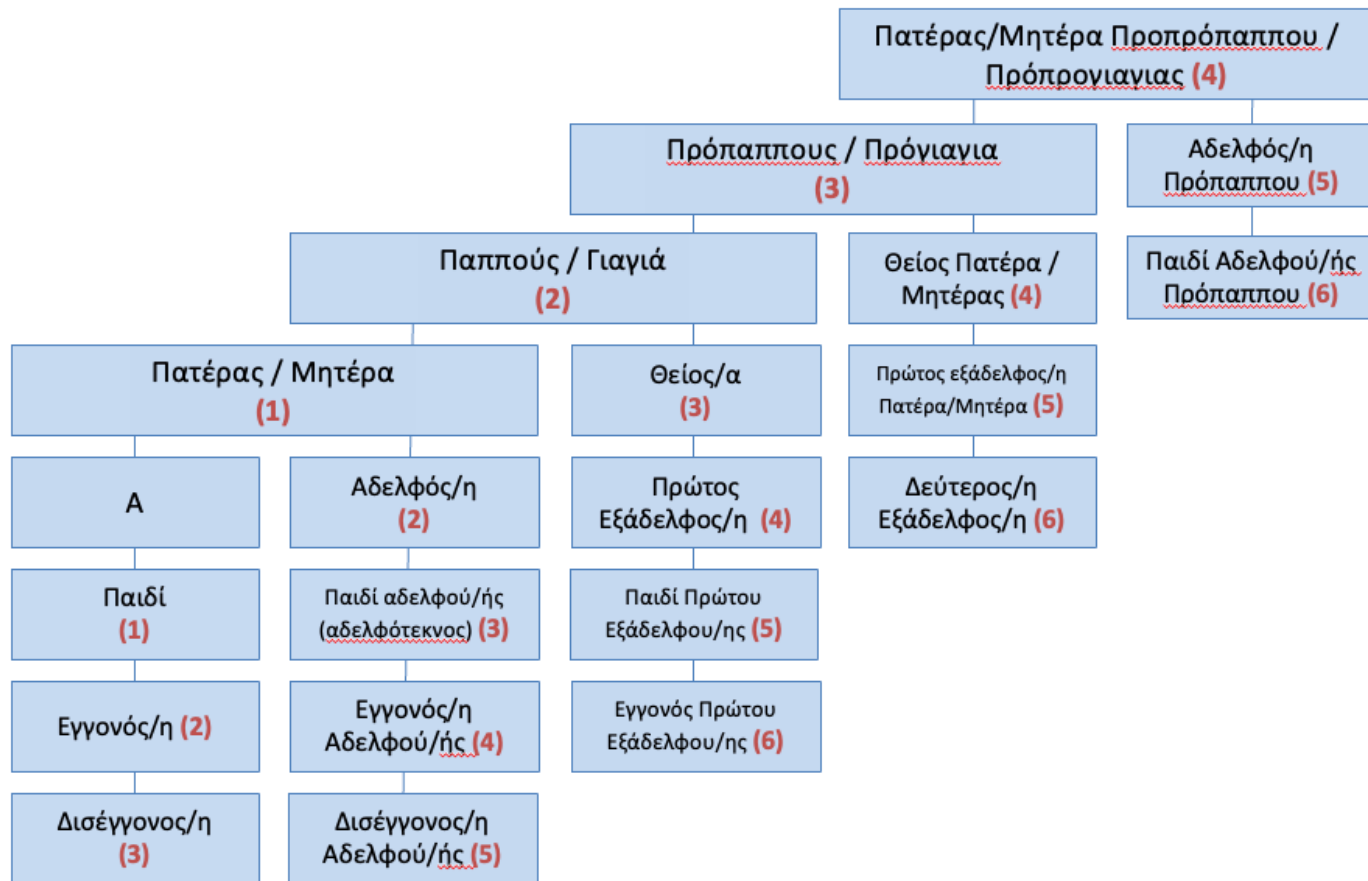
- Ηλικία (17(2)(στ))
 - μεταξύ παιδιού το οποίο δεν έχει συμπληρώσει το δέκατο όγδοο (18ο) έτος της ηλικίας του και οποιουδήποτε προσώπου

Οι βαθμοί συγγένειας

- Οι βαθμοί συγγένειας υπολογίζονται ανάλογα με τις γενεές που χωρίζουν τα πρόσωπα από τον πλησιέστερο κοινό πρόγονο ως ακολούθως:



Οι βαθμοί συγγένειας



Ο Ακυρώσιμος Γάμος

- Έλλειψη συναίνεσης. Η συναίνεση απουσιάζει και ο γάμος είναι ακυρώσιμος όταν οποιοδήποτε από τα μέρη:
 - (Πλάνη – άρθρο 14(2)(β))
 - τελεί υπό πλάνη σχετικά με την ταυτότητα του άλλου προσώπου
 - (Απειλή – άρθρο 14(2)(γ))
 - έχει εξαναγκαστεί να συνάψει το γάμο με απειλή
 - (Ανίκανα πρόσωπα για λόγους άλλους από ηλικία – άρθρο 14(3)(α))
 - είναι ανίκανο κατά το χρόνο τέλεσης του γάμου να αντιληφθεί και εκτιμήσει την πράξη, λόγω νοητικής διαταραχής ή ανεπάρκειας, εγκεφαλικής ή άλλης πάθησης ή ασθένειας, ή εξάρτησης από εξαρτησιογόνες ουσίες

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

- Δεν υπάρχει νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου που να ερμηνεύει τις διατάξεις αυτές είτε σε σχέση με τον περί Γάμου Νόμου του 2003 είτε σε σχέση με τις ανάλογες διατάξεις που εφαρμόζονταν με το προϋπάρχον δίκαιο. Ορισμένες από τις διατάξεις αυτές έχουν όμως αναλυθεί στο Αγγλικό δίκαιο και η σχετική νομολογία είναι καθοδηγητική για την ερμηνεία των διατάξεων αυτών.

Απειλή

- Η απειλή ορίζεται στο άρθρο 14(4) του Νόμου ως:
 - «(α) κάθε ενέργεια, πράξη ή παράλειψη που δύναται να επιφέρει φόβο στο μέσο λογικό άνθρωπο, ότι θα εκτεθεί σε άμεσο και σημαντικό κίνδυνο η ζωή, η τιμή, η ελευθερία, η σωματική ακεραιότητα ή η περιουσία του ή εκείνη των μελών της οικογένειάς του, και εκ του φόβου αυτού δίδει τη συγκατάθεση του για τέλεση γάμου·
 - (β) κάθε νόμιμη, παράνομη ή εναντίον των χρηστών ηθών ενέργεια ή πράξη ή δήλωση που επιφέρει φόβο στο μέσο λογικό άνθρωπο και ως εκ του λόγου αυτού αποσπάται η συγκατάθεση του ενός ή και των δύο προσώπων για τέλεση γάμου.»

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

- Η αντίστοιχη Αγγλική ρύθμιση προς αυτή του άρθρου 14(2)(γ) είναι αυτή του «duress» με βάση την οποία ο γάμος είναι ακυρώσιμος αν ο ένας σύζυγος εξωθηθεί να τελέσει το γάμο λόγω φόβου ή απειλής έτσι ώστε σε περίπτωση που δεν υφίστατο αυτός ο φόβος ή απειλή δεν θα τελούσε το γάμο. Με βάση την αγγλική νομολογία ο φόβος ή απειλή μπορούν να λάβουν πολλές μορφές:
 - Στην υπόθεση **Buckland v Buckland** [1968] P 296, ο αιτητής ήταν ένα νεαρό πρόσωπο ηλικίας 20 ετών ο οποίος κατηγορηθεί άδικα για διαφθορά ανήλικης ηλικίας 15 ετών. Παρά το ότι είχε αρνηθεί να παραδεχτεί τις κατηγορίες είχε πάρει συμβουλή σε δυο διαφορετικές περιπτώσεις ότι δεν θα μπορούσε να αθωωθεί και ότι κατά πάσα πιθανότητα θα φυλακιζόταν για περίοδο μέχρι δυο χρόνια εκτός αν παντρευόταν την κοπέλα. Υπό τις συνθήκες αυτές συναίνεσε στην τέλεση του γάμου. Το Δικαστήριο δέχτηκε ότι ο αιτητής δικαιούτο σε διάταγμα ακύρωσης του γάμου λόγω απειλής (duress).

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

- Στην υπόθεση **Szechter v Szechter** [1971] P 286, η αιτήτρια ήταν Πολωνικής καταγωγής και είχε συλληφθεί και κρατηθεί κάτω από εξαιρετικά άσχημες συνθήκες για 14 μήνες από τις Πολωνικές αρχές για «δραστηριότητες κατά του κράτους». Τελικά καταδικάστηκε σε φυλάκιση τριών ετών. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής ήταν να επιδεινωθεί σοβαρά η ήδη κλονισμένη υγεία της σε σημείο που η ίδια πίστεψε ότι δεν θα έβγαινε ζωντανή από τη φυλακή. Στην προσπάθεια του να τη βοηθήσει, ένας Πολωνός αντικαθεστωτικός ο οποίος ήταν σε θέση να εξασφαλίσει άδεια μετανάστευσης, χώρισε από τη γυναίκα του ώστε να παντρευτεί την αιτήτρια και με αυτό τον τρόπο πέτυχε την απελευθέρωση της και την μετοίκηση της στην Αγγλία. Υπό τις συνθήκες αυτές το Δικαστήριο ακύρωσε το γάμο ώστε ο σύζυγος της να μπορέσει να ξαναπαντρευτεί την πρώτη του γυναίκα.
- Στην υπόθεση **Hirani v Hirani** (1983) 4 FLR 232, η αιτήτρια, μια κοπέλα Ινδικής καταγωγής ηλικίας 19 ετών είχε συνάψει δεσμό με κάποιο νεαρό μουσουλμάνο. Όταν το έμαθαν οι γονείς της διευθέτησαν αμέσως το γάμο της με ένα νεαρό Ινδό απειλώντας της όταν αν δεν τελούσε το γάμο θα την έδιωχναν από το σπίτι. Μη έχοντας άλλη επιλογή η αιτήτρια τέλεσε το γάμο αλλά έξη εβδομάδες μετά εγκατέλειψε το σύζυγο της και ζήτησε την ακύρωση του γάμου η οποία έγινε δεκτή. Ο Ormrod LJ ανέφερε στην απόφασή του ότι το ερώτημα είναι κατά πόσον «η πίεση ... ήταν τέτοια που να καταστρέφει την πραγματικότητα της συγκατάθεσης και που να υπερνικά τη θέληση του ατόμου.»

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

Πλάνη

- Η πλάνη θα πρέπει να αφορά την ταυτότητα και όχι τα χαρακτηριστικά του προσώπου που επιθυμούσε ο αιτητής να παντρευτεί.
- Έτσι στην υπόθεση **C v C** [1942] NZLR 356, της Νέας Ζηλανδίας, η αιτήτρια είχε γνωρίσει ένα κύριο R ο οποίος ισχυρίστηκε ότι ήταν ο Michael Miller, ένας διάσημος πυγμάχος. Τον παντρεύτηκε μετά από σύντομη γνωριμία και μετά το γάμο διαπίστωσε ότι αυτός δεν ήταν ο Miller. Ζήτησε την ακύρωση του γάμου αλλά το Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αφού θεώρησε ότι το λάθος της αιτήτριας αφορούσε τα χαρακτηριστικά του ανθρώπου και όχι η ταυτότητα του. Είχε πρόθεση να παντρευτεί το κύριο R που στεκόταν δίπλα της αλλά έκανε λάθος μόνο ως προς το πραγματικό του όνομα και επάγγελμα.

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

Ανικανότητα αντίληψης της πράξης

- Με βάση το άρθρο 14(3)(β) ο γάμος θα είναι ακυρώσιμος αν ο σύζυγος είναι ανίκανος να αντιληφθεί και εκτιμήσει την πράξη του γάμου κατά το χρόνο της τέλεσης του, λόγω νοητικής διαταραχής ή ανεπάρκειας, εγκεφαλικής ή άλλης πάθησης ή ασθένειας, ή εξάρτησης από εξαρτησιογόνες ουσίες
- Ανάλογες διατάξεις εφαρμόζονται και στο Αγγλικό δίκαιο.

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

- Στην υπόθεση **In re E (An Alleged Patient); Sheffield City Council v E and S** [2004] EWHC 2808 (Fam) η E που έπασχε από υδροκεφαλισμό και άλλες παθήσεις και είχε την αντίληψη ενός έφηβου 13 ετών είχε αρχίσει να συγκατοικεί με κάποιον S ηλικίας 37 ετών ο οποίος είχε ιστορικό σεξουαλικής βίας. Η τοπική αρχή επιδίωξε να εξασφαλίσει διάταγμα απαγόρευσης του γάμου με βάση τις συμφυείς εξουσίες του High Court υποστηρίζοντας ότι δεν ήταν προς το συμφέρον της E είτε να παντρευτεί είτε να συναναστρέφεται τον S και ότι δεν είχε την ικανότητα να αποφασίσει που έπρεπε να ζήσει, αν θα έπρεπε να έχει σχέση με τον S και αν θα έπρεπε να τον παντρευτεί. Το Δικαστήριο κλήθηκε να συντάξει τις οδηγίες που θα έπρεπε να δοθούν στους ειδικούς που θα συμβούλευαν το Δικαστήριο ως προς την ικανότητα της E. Ο Δικαστής Munby J, υιοθέτησε το πιο κάτω απόσπασμα από την απόφαση του Singleton LJ στην υπόθεση In the Estate of Park:

«To ascertain the nature of the contract of marriage a man must be mentally capable of appreciating that it involves the responsibilities normally attaching to marriage. Without that degree or mentality, it cannot be said that he understands the nature of the contract.»

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

- Ο Δικαστής Munby J θεώρησε ότι δεν είχε δικαιοδοσία να αποφασίσει αν ήταν προς το συμφέρον της E να παντρευτεί τον S αλλά μόνο ως προς την ικανότητα της να αντιληφθεί τη φύση της συμφωνίας του γάμου δηλαδή κατά πόσο ήταν σε θέση να αντιληφθεί τις υποχρεώσεις και ευθύνες που απορρέουν από το γάμο. Ανέλυσε τα σχετικά κριτήρια ως εξής:
 - «i) It is not enough that someone appreciates that he or she is taking part in a marriage ceremony or understands its words.
 - ii) He or she must understand the nature of the marriage contract.
 - iii) This means that he or she must be mentally capable of understanding the duties and responsibilities that normally attach to marriage.
 - iv) That said, the contract of marriage is in essence a simple one, which does not require a high degree of intelligence to comprehend. The contract of marriage can readily be understood by anyone of normal intelligence.»

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

Ακολουθως επισήμανε τα ακόλουθα:

«There are many people in our society who may be of limited or borderline capacity but whose lives are immensely enriched by marriage. We must be careful not to set the test of capacity to marry too high, lest it operate as an unfair, unnecessary and indeed discriminatory bar against the mentally disabled. ... Equally, we must be careful not to impose so stringent a test of capacity to marry that it becomes too easy to challenge the validity of what appear on the surface to be regular and seemingly valid marriages.»

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

[Ο Munby J συνόψισε το σκεπτικό της απόφασης του ως εξής:

- i. The question is *not* whether E has capacity to marry X rather than Y. The question is *not* (being specific) whether E has capacity to marry S. The relevant question is whether E has capacity to marry. If she does, it is not necessary to show that she also has capacity to take care of her own person and property.
- ii. The question of whether E has capacity to marry is quite distinct from the question of whether E is wise to marry: either wise to marry at all, or wise to marry X rather than Y, or wise to marry S.
- iii. In relation to her marriage the only question for the court is whether E has capacity to marry. The court has no jurisdiction to consider whether it is in E's best interests to marry or to marry S. The court is concerned with E's capacity to marry. It is not concerned with the wisdom of her marriage in general or her marriage to S in particular.

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

iv. In relation to the question of whether E has capacity to marry the law remains to day as it was set out by Singleton LJ in *In the Estate of Park deceased, Park v Park* [1954] P 112 at p 127:

"Was the deceased ... capable of understanding the nature of the contract into which he was entering, or was his mental condition such that he was incapable of understanding it? To ascertain the nature of the contract of marriage a man must be mentally capable of appreciating that it involves the responsibilities normally attaching to marriage. Without that degree of mentality, it cannot be said that he understands the nature of the contract."

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

- v. More specifically, it is not enough that someone appreciates that he or she is taking part in a marriage ceremony or understand its words.
- vi. He or she must understand the nature of the marriage contract.
- vii. This means that he or she must be mentally capable of understanding the duties and responsibilities that normally attach to marriage.
- viii. That said, the contract of marriage is in essence a simple one, which does not require a high degree of intelligence to comprehend. The contract of marriage can readily be understood by anyone of normal intelligence.

Ο Ακυρώσιμος Γάμος (συνέχεια)

ix. There are thus, in essence, two aspects to the inquiry whether someone has capacity to marry. (1) Does he or she understand the nature of the marriage contract? (2) Does he or she understand the duties and responsibilities that normally attach to marriage?

x. The duties and responsibilities that normally attach to marriage can be summarised as follows: Marriage, whether civil or religious, is a contract, formally entered into. It confers on the parties the status of husband and wife, the essence of the contract being an agreement between a man and a woman to live together, and to love one another as husband and wife, to the exclusion of all others. It creates a relationship of mutual and reciprocal obligations, typically involving the sharing of a common home and a common domestic life and the right to enjoy each other's society, comfort and assistance.]

Άρση ακυρωσιμότητας με βάση τον περί Γάμου Νόμο του 2003

Με βάση το άρθρο 16 του Νόμου, σε σχέση με ακυρώσιμους γάμους, ο γάμος παύει να είναι ακυρώσιμος:

- Για γάμο που συνάφθηκε **χωρίς ελεύθερη συναίνεση**:
 - όταν ακολουθήσει ελεύθερη και πλήρης συναίνεση των συζύγων (άρθρο 16 (α))
- Για γάμο που συνάφθηκε από **ανίκανο** για σύναψη γάμου πρόσωπο (δηλαδή πρόσωπο ανίκανο λόγω αδυναμίας αντίληψης και εκτίμησης της πράξης):
 - αν το εν λόγω πρόσωπο αναγνωρίσει το γάμο, αν και όταν καταστεί ικανό για σύναψη γάμου (άρθρο 16 (β))

Άρση ακυρωσιμότητας με βάση τον περί Γάμου Νόμο του 2003 (συνέχεια)

- Για γάμο που συνάφθηκε εξαιτίας πλάνης σχετικά με την ταυτότητα του προσώπου του άλλου συζύγου:
 - όταν το πρόσωπο που πλανήθηκε αναγνωρίσει το γάμο μετά τη διαπίστωση της πλάνης (άρθρο 16 (δ))
- Για γάμο που τελέστηκε ως αποτέλεσμα εξαναγκασμού:
 - Όταν ο σύζυγος που εξαναγκάστηκε, αναγνωρίσει το γάμο μετά που θα παρέλθει η απειλή (άρθρο 16 (ε))

Ανυπόστατος Γάμος κατά τον περί Γάμου Νόμο του 2003

Με βάση το άρθρο 19 του περί Γάμου Νόμου του 2003, ο γάμος είναι ανυπόστατος αν:

- έγινε χωρίς τη δήλωση που προβλέπεται στο άρθρο 19(1) του Νόμου (άρθρο 19(1)(α))
 - Η δήλωση στην οποία αναφέρεται το άρθρο είναι αυτή που παρατίθεται στην Παράγραφο Β του Δεύτερου Πίνακα του Νόμου και με την οποία ο κάθε μελλόνυμφος δηλώνει ότι αποδέχεται τον άλλο ως σύζυγο του. Άλλο ελάττωμα στην τελετή όπως η μη ορθή ανάγνωση από τον Λειτουργό τέλεσης Γάμου του υπόλοιπου κειμένου της τελετής γάμου δεν καθιστά το γάμο ανυπόστατο.
- δεν τελέσθηκε από Λειτουργό Τέλεσης Γάμων ή από εγγεγραμμένο ιερέα (άρθρο 19(1)(β))

Ανυπόστατος Γάμος κατά τον περί Γάμου Νόμο του 2003 (συνέχεια)

- είναι εικονικός (άρθρο 19(1)(γ)) και 19(2)
 - Σύμφωνα με τον περί Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Νόμο Κεφ.105 στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 19(2), εικονικός γάμος είναι ο γάμος «ο οποίος τελέστηκε:
 - μεταξύ πολίτη της Δημοκρατίας ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή υπηκόου τρίτης χώρας που βρίσκεται στη Δημοκρατία με υπήκοο τρίτης χώρας,
 - με σκοπό την είσοδο ή/και τη διαμονή του τελευταίου στη Δημοκρατία
 - ή/και τη διευθέτηση της παραμονής του ή/και της απόκτησης του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης·»
- τελέσθηκε ενόσω ίσχυε διάταγμα απαγόρευσης εκδοθέν από οποιοδήποτε δικαστήριο (άρθρο 19(1)(δ))

Ο ορισμός του γάμου κατά τον περί Γάμου Νόμο

- «3. (1) Γάμος σημαίνει τη συμφωνία για ένωση σε γάμο που συνάπτεται μεταξύ γυναίκας και άνδρα και τελείται από Λειτουργό Τέλεσης Γάμου, σύμφωνα με τις πρόνοιες του παρόντος Νόμου ή από εγγεγραμμένο ιερέα σύμφωνα με τους Κανόνες της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας ή των δογμάτων των θρησκευτικών ομάδων που αναγνωρίζονται από το Σύνταγμα.»
- Με βάση τον ορισμό, γάμος μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου δεν είναι γάμος. Θα πρέπει συνεπώς να θεωρήσουμε ότι είναι κάτι που είναι σαν να μην έγινε ποτέ. Θα το εντάσσαμε δηλαδή στην κατηγορία του μη γάμου.

[Πρόβλημα δημιουργείται σε σχέση με το πως ορίζεται το φύλο του άντρα ή της γυναίκας σε σχέση με τρανσέξουαλ ή ερμαφρόδιτα άτομα.

- Στην υπόθεση **Corbett v Corbett** [1971] P 83 αποφασίστηκε ότι το φύλο καθορίζεται στη γέννηση και ότι οποιαδήποτε επέμβαση αλλαγής φύλου ακολουθεί θα πρέπει να αγνοείται. Το σκεπτικό αυτό κρίθηκε από το ΕΔΑΔ ότι παραβιάζει τις διατάξεις τις ΕΣΔΑ στις αποφάσεις **Boodwin v UK** [2002] 2 FCR 577 και **I v UK**[2002] 2 FCR 613 και επιβεβαιώθηκε στην υπόθεση **Bellinger v Bellinger** [2003] UKHL 21
- Σε ότι αφορά τα πρόσωπα που είναι ερμαφρόδιτα που έχουν τα σεξουαλικά ή αναπαραγωγικά όργανα και των δυο φύλων κρίθηκε στην υπόθεση **W v W (Nullity)** [2000] 3 FCR 748 ότι η απόφαση ως προς το φύλο του προσώπου μπορεί να ληφθεί κατά το χρόνο τέλεσης του γάμου με βάση κριτήρια που μεταξύ άλλων περιλαμβάνουν ψυχολογικούς παράγοντες.]

Αγωγή ακύρωσης κλπ κατά τον περί Γάμου Νόμο του 2003

- Το άρθρο 21 του Νόμου προβλέπει τα ακόλουθα:
 - «21. (1) Γάμος που είναι ακυρώσιμος κατά τα διαλαμβανόμενα στον παρόντα Νόμο, δύναται, αν δεν έχει αρθεί η ακυρωσιμότητα ... να ακυρωθεί με απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου...
 - (2) Άκυρος γάμος κατά τα διαλαμβανόμενα στον παρόντα Νόμο, δύναται να κηρυχθεί άκυρος μόνο με απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου ...»
- Άρα ο ακυρώσιμος γάμος «ακυρώνεται» εφόσον δεν έχει αρθεί η ακυρωσιμότητα, ενώ ο άκυρος γάμος «κηρύσσεται ως άκυρος».
- Η ακύρωση ή η κήρυξη του γάμου ως άκυρου μπορεί να γίνει μόνο με απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου.

Αποτέλεσμα ακύρωσης κλπ γάμου κατά τον περί Γάμου Νόμο

- Με βάση το άρθρο 24 του περί Γάμου Νόμου του 2003:
«24. Γάμος που ακυρώνεται ή κηρύσσεται άκυρος με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, δεν έχει εξ' υπαρχής οποιαδήποτε αποτελέσματα»
- Έτσι σε ότι αφορά τους άκυρους και ακυρώσιμους γάμους, εφόσον ο γάμος ακυρωθεί ή κηρυχθεί άκυρος με αμετάκλητη δικαστική απόφαση, δεν έχει οποιοδήποτε αποτέλεσμα εξ' υπαρχής.

Αποτέλεσμα ακύρωσης κλπ γάμου κατά τον περί Γάμου Νόμο (συνέχεια)

- Στην υπόθεση **Γιάννος Κοφτερός υπό την Ιδιότητα του ως Εκτελεστή της Διαθήκης του Αποβιώσαντος Κλεόβουλου Στυλιανού Παυλίδη ν. Maria Gemma Jimerson**, Πολιτική Έφεση Αρ. 336/06, 17 Μαρτίου 2010 τα παιδιά του αποβιώσαντα είχαν αμφισβητήσει το κύρος του γάμου του με την τελευταία του σύζυγο επειδή κατά τον ισχυρισμό τους αυτός είχε γίνει πριν καταστεί οριστική η λύση του γάμου του με την προηγούμενη του σύζυγο. Ισχυρίστηκαν έτσι ότι ο γάμος αυτός ήταν άκυρος λόγω διγαμίας και ότι κατ' επέκταση η τελευταία σύζυγος δεν είχε δικαίωμα σε μερίδιο στην κληρονομιά του αποβιώσαντα.
- Το Εφετείο επικύρωσε την πρωτόδικη απόφαση με βάση την οποία αρμοδιότητα να αποφασιστεί κατά πόσο ο γάμος ήταν άκυρος είχε το Οικογενειακό Δικαστήριο. Έτσι εφόσον δεν είχε εκδοθεί απόφαση από το Οικογενειακό Δικαστήριο η οποία να κηρύσσει τον γάμο ως άκυρο, το Επαρχιακό Δικαστήριο είχε υποχρέωση να μεταχειριστεί τον γάμο ως έγκυρο και να αποδώσει στη σύζυγο του αποβιώσαντα το κληρονομικό μερίδιο που της αναλογούσε. Άρα ακόμα και αν ένας γάμος είναι ενδεχόμενα άκυρος, τα Δικαστήρια οφείλουν να τον μεταχειριστούν ως έγκυρο εκτός εάν εκδοθεί απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου που να τον κηρύσσει άκυρο.

Ιδιότητα παιδιών ακυρωθέντος κλπ γάμου κατά τον περί Γάμου Νόμο του 2003

- Το άρθρο 25 του Νόμου προβλέπει ότι «Παιδιά που γεννήθηκαν κατά τη διάρκεια γάμου που ακυρώνεται ή κηρύσσεται άκυρος ή αναγνωρίζεται ως ανυπόστατος με δικαστική απόφαση, διατηρούν την ιδιότητα παιδιού που γεννήθηκε σε γάμο.»
- Με τη διάταξη αυτή αίρεται οποιαδήποτε αμφιβολία ως προς το στάτους παιδιού που γεννιούνται σε ελαττωματικό γάμο και ξεκαθαρίζεται ότι αυτά διατηρούν την ιδιότητα του παιδιού γεννημένου.

Παραγραφή δικαιώματος ακύρωσης κλπ του γάμου κατά τον περί Γάμου Νόμο

- Το άρθρο 23 του Νόμου προβλέπει τα εξής:
 - «23. Αγωγή για ακύρωση ακυρώσιμου γάμου δυνάμει των διατάξεων του εδαφίου (1) του άρθρου 21 δεν εγείρεται-
 - (α) από τον σύζυγο ο οποίος ήταν ανίκανος για σύναψη γάμου σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου (α) του εδαφίου (2) του άρθρου 14, μετά από την παρέλευση έξι (6) μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία κατέστη ικανός·
 - (β) από πρόσωπο με άμεσο έννομο συμφέρον, ως αυτό προβλέπεται στις διατάξεις του εδαφίου (4) του άρθρου 22, όταν ο σύζυγος ο οποίος ήταν ανίκανος για σύναψη γάμου σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου (α) του εδαφίου (2) του άρθρου 14 κατέστη ικανός· και
 - (γ) από τον σύζυγο ο οποίος έχει εξαναγκαστεί να συνάψει γάμο ή τελεί υπό πλάνη σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων (β) και (γ) του εδαφίου (2) του άρθρου 14, μετά από την παρέλευση έξι (6) μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία έπαυσε να υφίσταται η πλάνη ή η απειλή, ανάλογα με την περίπτωση.»
- Άρα το δικαίωμα ακύρωσης ακυρώσιμου γάμου παραγράφεται 6 μήνες μετά που ο σύζυγος καταστεί ικανός ή αφότου παρήλθε η απειλή ή η πλάνη

Δικαίωμα άσκησης αγωγής ακύρωσης κλπ κατά τον περί Γάμου Νόμο

- Αγωγή για ακύρωση γάμου λόγω ανικανότητας μπορεί να ασκηθεί (άρθρο 22(1)(α)):
 - από τον ανίκανο σύζυγο, ή
 - από όποιο έχει άμεσο έννομο συμφέρον
- Αγωγή για ακύρωση γάμου λόγω πλάνης ή απειλής μπορεί να ασκηθεί (άρθρο 22(1)(β)):
 - από το σύζυγο που πλανήθηκε ή απειλήθηκε αλλά όχι από τους κληρονόμους του
- Αγωγή για να κηρυχθεί άκυρος γάμος άκυρος μπορεί να ασκηθεί (άρθρο 22(2))
 - από οποιοδήποτε από τους δυο συζύγους, ή
 - από όποιο έχει άμεσο έννομο συμφέρον και
 - Από τη δημοκρατία σε περίπτωση ακυρότητας λόγω διγαμίας ή λόγω του ότι ο γάμος έγινε μεταξύ παιδιού και του βιολογικού πατέρα ή μητέρας και των συγγενών μέχρι 5^{ου} βαθμού

Δικαίωμα άσκησης αγωγής ακύρωσης κλπ κατά τον περί Γάμου Νόμο (συνέχεια)

- άμεσο έννομο συμφέρον έχουν (άρθρο 22(4)):
 - οι γονείς, ο επίτροπος ή κηδεμόνας ανηλίκου για σκοπούς συναίνεσης,
 - ο διαχειριστής περιουσίας ανίκανου προς συναίνεση προσώπου, και κάθε πρόσωπο που έχει τη φροντίδα και επιμέλεια του προσώπου και της περιουσίας του,
 - ο σύζυγος ή η σύζυγος προγενέστερου νόμιμου και μη λυθέντος γάμου στις περιπτώσεις διγαμίας, και επίσης τα νόμιμα τέκνα από τέτοιο γάμο,
 - κάθε πρόσωπο του οποίου επηρεάζεται το κληρονομικό δικαίωμα από το γάμο.

Η αναφορά στη συνύπαρξη γάμων, στο περί Γάμου Νόμο

- Το άρθρο 18(ε) του Νόμου προβλέπει τα εξής:
«18(ε) στις περιπτώσεις όπου συνυπάρχει πολιτικός και θρησκευτικός γάμος, ή συνυπάρχουν πλείονες του ενός γάμοι, η λύση ή ακύρωση από Δικαστήριο του ενός από τους γάμους που συνυπάρχουν έχει ως αποτέλεσμα, για τους σκοπούς του παρόντος Νόμου, τη λύση και ακύρωση του άλλου γάμου.»
- Η ουσία της διάταξης ουσιαστικά κωδικοποιεί την προϋπάρχουσα νομολογία (ενδεικτικά: **Michael v. Michael** (1971) 1 C.L.R. 211, **Charakis v. Loizou**(1972) 1 C.L.R. 102 και **Medlej v. Medlej**(1983) 1 C.L.R. 944) με βάση την οποία η έκδοση απόφασης διαζυγίου έχει ως αποτέλεσμα τον τερματισμό της έγγαμης σχέσης ανεξάρτητα από τον αριθμό και τη μορφή των τελετών γάμου που οι σύζυγοι είχαν τελέσει.
- Η αναφορά όμως του νόμου σε συνύπαρξη δυο γάμων είναι αδόκιμη αφού ο γάμος υπό την έννοια της έγγαμης σχέσης ένας είναι και ιδρύεται με την πρώτη έγκυρη τελετή γάμου. Δεν είναι δυνατόν συνεπώς να συνυπάρχουν περισσότεροι του ενός γάμοι σε ένα ζευγάρι.

Ο ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Εισαγωγικά

- Ο Καταστατικός Χάρτης της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας ρυθμίζει τα της σύναψης έγκυρου γάμου εκεί όπου το δίκαιο του γάμου των συζύγων διέπεται (με βάση το άρθρο 111.1 του Συντάγματος, σε συνδυασμό, στην περίπτωση μεικτών γάμων, με το άρθρο 22(β) του Συντάγματος), από τον Εκκλησιαστικό Νόμο της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Σε αυτές τις περιπτώσεις συνεπώς δεν τυγχάνουν εφαρμογή οι διατάξεις του περί Γάμου Νόμου του 2003.
- Έτσι όταν τα Οικογενειακά Δικαστήρια επιλαμβάνονται υπόθεσης που αφορά το κύρος του γάμου ο οποίος διέπεται από τον Καταστατικό Χάρτη, τότε θα εφαρμόσουν τις διατάξεις του Καταστατικού Χάρτη και όχι του περί Γάμου Νόμου του 2003.
- Η ερμηνεία των διατάξεων αυτών είναι σημαντική στο βαθμό που οι περισσότεροι γάμοι που τελούνται στην Κύπρο υπάγονται στον Εκκλησιαστικό Νόμο της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας και όχι στο Νόμο του Κράτους, δηλαδή στον περί Γάμου Νόμο του 2003.
- Ο νέος Καταστατικός Χάρτης της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας τέθηκε σε εφαρμογή το 2010 και οι σχετικές διατάξεις περιλαμβάνονται στο Κεφάλαιο Η, άρθρα 83 έως 86.

Κωλύματα γάμου σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη(Άρθρα 84 και 86)

- Με βάση τα άρθρα 84 και 86 του Καταστατικού Χάρτη, οι γάμοι είναι άκυροι στις ακόλουθες περιπτώσεις:
 - Θρησκεία
 - Ορθόδοξου Χριστιανού με μη Χριστιανό (84(1)(α))
 - Διγαμία
 - Λόγω υφιστάμενου γάμου (84(1)(β))
 - Αριθμός Γάμων
 - Λόγω προϋπάρχοντων τριών έγκυρων γάμων (84(1)(γ))
 - Συγγένεια
 - Συγγένεια εξ αίματος απεριόριστα σε ευθεία γραμμή και μέχρι πέμπτου βαθμού σε πλάγια γραμμή (84(1)(ε))
 - Συγγένεια εξ αγχιστείας απεριόριστα σε ευθεία γραμμή και μέχρι τρίτου βαθμού σε πλάγια γραμμή (84(1)(στ))
 - Αδελφού ή αδελφής του ενός των συζύγων με αδελφό ή αδελφή του άλλου συζύγου (84(1)(ζ))
 - Κληρικών – Μοναχών
 - Υπό προϋποθέσεις (84(1)(δ))

Κωλύματα γάμου σύμφωνα με τον Καταστατικό Χάρτη(Άρθρα 84 και 86) (συνέχεια)

- Ανάδοχοι
 - Ανάδοχου ή του συζύγου του/της και του αναδεκτού ή των γονέων του (84(1)(η))
- Υιοθεσία
 - Υιοθετήσαντος ή του συζύγου του ή των ανιόντων ή κατιόντων του και του υιοθετηθέντα ή του συζύγου ή ανιόντων ή κατιόντων του (84(1)(θ))
- Ανίκανα πρόσωπα
 - Αν κατά το χρόνο τέλεσης του γάμου ο σύζυγος δεν ήταν σε θέση να αντιληφθεί και εκτιμήσει την πράξη του (86(2))

Ακυρώσιμοι γάμοι (άρθρα 83 και 86)

- Οι ακόλουθοι γάμοι είναι ακυρώσιμοι
 - Ηλικία
 - Αν οποιοσδήποτε σύζυγος είναι κάτω των 16, ή είναι μεταξύ 16 και 18 και δεν έχει δοθεί η συγκατάθεση των δυο γονιών που ασκούν γονική μέριμνα ή άδεια Αρχιερέα του τόπου τέλεσης του γάμου (83(3))
 - Ό γάμος γίνεται έγκυρος αν δεν ακυρωθεί μέχρι οι σύζυγοι γίνουν 18 (86(3))
 - Αν οι μελλόνυμφοι έχουν διαφορά ηλικίας πέραν των 25 ετών και δεν έχουν λάβει ειδική άδεια του Αρχιερέα του τόπου τέλεσης του γάμου (83(4))

Ακυρώσιμοι γάμοι (άρθρα 83 και 86) (συνέχεια)

- Πλάνη, βία, απάτη ή απειλή
 - Ο γάμος είναι ακυρώσιμος αν τελεστεί εκ πλάνης ή λόγω βίας ή απάτης ή απειλής (86(4))
 - Ο γάμος παύει να είναι ακυρώσιμος αν οι σύζυγοι αναγνωρίσουν έμπρακτα το γάμο μετά την διαπίστωση της πλάνης ή της απάτης ή την άρση της βίας ή της απειλής (86(4))

Οι διαφορές μεταξύ άκυρου και ακυρώσιμου γάμου με βάση τον Καταστατικό Χάρτη και οι συνέπειες τους

- Το στοιχείο που διακρίνει τους άκυρους από τους ακυρώσιμους γάμους με βάση τον Καταστατικό Χάρτη είναι ότι σε ό,τι αφορά τους ακυρώσιμους, η ακυρότητα τους μπορεί να θεραπευτεί, για παράδειγμα στην περίπτωση ακυρώσιμων γάμων που τελούνται από ανήλικους αν αυτοί δεν ακυρωθούν μέχρι την ενηλικίωση του ανήλικου συζύγου ή για γάμους που τελούνται από πλάνη βία ή απειλή όταν επιβεβαιωθούν αφού αυτή αρθεί.
- Ο Καταστατικός Χάρτης όμως δεν καθορίζει ρητά αν απαιτείται ακύρωση του άκυρου γάμου από το Δικαστήριο όπως προβλέπεται στον περί γάμου Νόμο ή αν αυτός θεωρείται εξ' υπαρχής άκυρος όπως συμβαίνει στο κοινοδίκαιο.

Οι διαφορές μεταξύ άκυρου και ακυρώσιμου γάμου με βάση τον Καταστατικό Χάρτη και οι συνέπειες τους (συνέχεια)

- Επίσης δεν προβλέπει ρητά αν απαιτείται αγωγή ακύρωσης ακυρώσιμου γάμου αν και η αναφορά στο άρθρο 86(3) ότι ο γάμος ανήλικου καθίσταται έγκυρος αν δεν ακυρωθεί μέχρι οι σύζυγοι να φτάσουν τη νόμιμη ηλικία λογικά υπονοεί ότι οι ακυρώσιμοι γάμοι πρέπει να ακυρωθούν, προφανώς με δικαστική απόφαση.
- Τέλος ο Καταστατικός Χάρτης δεν αναφέρει τις συνέπειες ακύρωσης του ακυρώσιμου γάμου, αν δηλαδή αυτή έχει αναδρομική ισχύ και άρα μετά την έκδοση της απόφασης να θεωρείται ότι οι σύζυγοι ουδέποτε ήταν παντρεμένοι ή αν εφαρμόζονται άλλες ρυθμίσεις.

Διαφορές μεταξύ των διατάξεων του Καταστατικού Χάρτη και του περί Γάμου Νόμου του 2003

- Οι πιο σημαντικές διαφορές μεταξύ του Καταστατικού Χάρτη και του περί Γάμου Νόμου είναι οι ακόλουθες:
 - Με βάση τον Καταστατικό Χάρτη η ανικανότητα του προσώπου να αντιληφθεί ή εκτιμήσει την πράξη του καθιστά το γάμο άκυρο ενώ με βάση τον περί Γάμου Νόμο ακυρώσιμο
 - Στα κωλύματα γάμου τα οποία καθιστούν το γάμο άκυρο ο Καταστατικός Χάρτης περιλαμβάνει και περιορισμούς που αναφέρονται στη θρησκεία των μελλονύμφων (απαγορεύεται ο γάμος με μη Χριστιανό), στον αριθμό των γάμων που επιτρέπεται να τελεστούν (δεν μπορούν να υπερβαίνουν τους τρεις), στο γάμο κληρικών και μοναχών (υπό προϋποθέσεις) καθώς και στο γάμο αναδόχων ή των συζύγων του και αναδεκτών ή των γονέων του. Τέτοιοι περιορισμοί δεν υπάρχουν στον περί Γάμου Νόμο του 2003

Διαφορές μεταξύ των διατάξεων του Καταστατικού Χάρτη και του περί Γάμου Νόμου του 2003 (συνέχεια)

- Στα γεγονότα που καθιστούν το γάμο ακυρώσιμο περιλαμβάνεται η βία και την απάτη . Η βία θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι καλύπτεται από το λόγο της απειλής στον περί Γάμου Νόμο του 2003, ο λόγος της απάτης όμως είναι διαφορετικός λόγος που δεν περιλαμβάνεται στους λόγους του περί Γάμου Νόμου